

Tornion kaupungin lausunto ehdotuksesta Lohi- ja meritaimenstrategiaksi Itämeren alueelle vuosiksi 2026-2038

KH 31.8.2026
1082/00.04.03/2026

Jukka Kujala, kaupunginjohtaja (etunimi.sukunimi@tornio.fi)

Tornion kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta kansalliseksi lohi- ja meritaimenstrategiaksi Itämeren alueelle vuosille 2026–2038. Tornion kaupunki pitää strategian yleistä tavoitetilaa kannatettavana. Erityisen tärkeää on tavoite siitä, että Itämeren lohi- ja meritaimenkantoja hyödynnetään kestävästi siten, että Suomen merialueille ja jokiin vaeltavien lohien ja meritaimenten määrät kasvavat. Tornionjoki on toinen Suomen kahdesta joesta, joissa esiintyy edelleen alkuperäinen luonnonlohikanta, minkä vuoksi Tornionjoen lohikannan ja siihen kuuluvien osakantojen säilyttämisellä on poikkeuksellisen suuri kansallinen ja kansainvälinen merkitys. Tornion kaupunki katsoo kuitenkin, että strategialuonnosta tulee useilta osin täsmentää, jotta Tornionjokeen vaeltavien lohien ja meritaimenten pääsy lisääntymisalueille voidaan riittävästi turvata. Kalastuksen säätelyä tulee tarkastella koko vaellusreitillä ja kalojen koko elinkierron näkökulmasta Itämeren pääaltaalta Pohjanlahdelle, rannikkoalueille, Tornionjoen edustalle, jokisuulle, pääuomaan ja sivuvesien lisääntymisalueille saakka.

Strategiassa Tornionjoen ja Simojoen lohien smoltituotannolle asetetaan 80 prosentin minimitalavoite suurimmasta mahdollisesta smoltituotannosta 25 prosentin riskitasolla sekä sitä vastaava kutukantatalavoite. Tornion kaupunki pitää poikastuotanto- ja kutukantatalavoitteita perusteltuina, mutta katsoo, ettei neljän vuoden liukuva keskiarvo yksin mahdollista riittävän nopeaa reagointia äkillisiin muutoksiin. Strategiaan tulee kirjata, että Tornionjoen kalastuksen säätelyssä seurataan poikastuotannon lisäksi vuosittain ainakin kutukannan kokoa ja rakennetta, usean merivuoden lohien määrää, suurten naaraslohien osuutta sekä eri vaellusajankohtina jokeen nousevien lohien määrää.

Strategian toimenpiteen 5 mukaan lohikantojen tilaan perustuvien kalastuksen säätelytoimenpiteiden tulee kohdella kaupallista kalastusta, vapaa-ajankalastusta ja kalastusmatkailua tasapuolisesti. Tornion kaupunki pitää eri kalastusmuotojen tasapuolista huomioimista tärkeänä. Strategiaan tulee selventää periaate, jonka mukaan ekologisesti kestävä kutukannan ja kalakannan monimuotoisuuden turvaaminen muodostaa kalastuksen ehdottoman reunaehdon. Kalastusmahdollisuudet kaupalliselle kalastukselle, vapaa-ajankalastukselle ja kalastusmatkailulle määritellään tämän jälkeen kestävä ylijäämän perusteella.

Strategian mukaan Suomi toimii lohen valikoimattoman sekakantakalastuksen minimoimiseksi Itämeren pääaltaalla. Tornion kaupunki pitää tavoitetta erittäin tärkeänä, mutta katsoo sanamuodon olevan liian yleinen. Strategian tavoitteeksi tulee asettaa luonnonlohikantoihin kohdistuvan sekakantakalastuksen vähentäminen niin alhaiselle tasolle, ettei se vaaranna yksittäisten jokikantojen eikä niiden osakantojen elinvoimaisuutta.

Strategian mukaan lohikantojen monimuotoisuus tulee ottaa huomioon säätelyssä esimerkiksi eri lohikantojen ja eri ikäryhmien vaellusajankohtien perusteella. Lisäksi suurten naaraslohien kalastuskuolleisuutta voidaan vähentää niin meri- kuin jokialueella lohikannan tilan sitä edellyttäessä. Tornion kaupunki pitää näitä tavoitteita erittäin tärkeinä. Strategiaa tulee kuitenkin täsmentää siten, ettei suurten naaraslohien ja eri vaellusajankohtina nousevien osakantojen suoja käynnisty vasta sen jälkeen, kun kannan heikkeneminen on jo todettu.

Strategiassa esitetään terminaalikalastuksen uudelleen järjestämisen mahdollisuuksien selvittämistä ja istutettuihin lohiin kohdistuvan pyynnin tehostamista. Samalla edellytetään luonnonkalojen pääsyn varmistamista jokiin terminaalialueiden kautta. Tornion kaupunki pitää jälkimmäistä ehtoa ratkaisevan tärkeänä. Strategiaan tulee kirjata selkeästi, ettei terminaalikalastusta saa laajentaa tai tehostaa alueilla, joilla siitä aiheutuu merkittävää lisäkuolleisuutta luonnonvaraisille lohille tai meritaimenille.

Strategian keskeinen uudistus on adaptiivisen säätelyn kehittäminen. Toimenpiteessä 26 esitetään toimintamallien luomista nopeaan adaptiiviseen säätelyyn tilanteissa, joissa emokalamäärät uhkaavat jäädä alhaisiksi tai muut poikkeavat olosuhteet sitä edellyttävät. Tornionjoen osalta kansallinen toimintamalli ei kuitenkaan yksin riitä. Tornion kaupunki esittää strategiaan lisättäväksi seuraavan erillisen toimenpiteen: "Suomen ja Ruotsin kesken luodaan Tornionjoen lohi- ja meritaimenkannoille yhteinen adaptiivisen kalastuksensäätelyn järjestelmä, joka mahdollistaa kalastuksen rajoittamisen tai muun säätelyn muuttamisen myös kalastuskauden aikana ajantasaisen nousukala-, saalis-, kutukanta- ja kantarakennetiedon perusteella." Järjestelmään tulee määritellä ennalta sovitut biologiset kynnsarvot ja niitä vastaavat säätelytoimet. Näin poikkeuksellisen heikkoon tai hyvään nousuun voidaan reagoida nopeasti ilman, että päätöksentekomenettely aloitetaan kesken kalastuskauden alusta.

Strategia kieltää meritaimenen kohdennetun pyynnin silloin, kun luonnonvaraisen taimenen kuolevuusriski on suuri, edellyttäen rasvaevällisten meritaimenten vapauttamista sekä mahdollistaa kohdennetut verkkokalastuskiellot matalilla ranta-alueilla ja meritaimenjokien edustoilla. Tornion kaupunki pitää näitä toimenpiteitä perusteltuina, mutta katsoo, että erityisesti verkkokalastuksesta aiheutuvaa sivusaalisriskiä tulee tarkastella laajemmalla alueella kuin vain välittömästi jokisuiden edustalla. Luonnonvaraisen meritaimenen vapautusvelvollisuus ei yksin turvaa

kantaa, mikäli kala kuolee tai vahingoittuu pyydyksessä ennen vapauttamista. Strategiaan tulee asettaa tavoitteeksi luonnonvaraisen meritaimenen kokonaiskalastuskuolleisuuden merkittävä vähentäminen.

Strategiassa esitetään meritaimenjokien hoitosuunnitelmien laatimista ja todetaan, että suunnittelussa huomioidaan myös Tornionjoki. Tornion kaupunki katsoo, että Tornionjoen asemaa tulee täsmentää. Tornionjoen meritaimenkannan elvyttäminen edellyttää Suomen ja Ruotsin yhteistä kokonaisuutta, jossa tarkastellaan koko elinkiertoa merialueelta jokisuulle, pääuomaan, sivujokiin ja lisääntymisalueille sekä edelleen smolttien alasvaellukseen.

Strategiassa asetetaan tavoitteeksi lohen ja meritaimenen tärkeiden elinympäristöjen ja vaellusreittien suojeleminen ja kunnostaminen sekä kalakantojen hoidon painopisteen siirtäminen istutuksista luonnolliseen elinkiertoon. Tornion kaupunki kannattaa tavoitetta. Tornion kaupungin näkemyksen mukaan strategiaan tulee sisällyttää mitattavia tavoitteita siitä, ettei nykyisten lohen ja meritaimenen lisääntymis- ja vaellusalueiden tila heikkene eikä uusia vaellusesteitä synny. Erityisesti Tornionjoen meritaimenen kannalta sivu-uomien ja purojen veden laatu, hydrologia, vaellusyhteydet sekä kutu- ja poikasalueiden tila ovat ratkaisevan tärkeitä.

Strategian toimenpiteessä 43 esitetään lohi- ja meritaimenkantojen palauttamisen ja elvyttämisen pullonkaulojen ja uusien uhkien selvittämistä. Esimerkkeinä mainitaan ilmastonmuutos, merituulivoima ja kaivostoiminta. Lohi- ja meritaimenkantoihin mahdollisesti vaikuttavissa hankkeissa tulee noudattaa ennalta varautumisen periaatetta. Hankkeiden suunnittelussa tulee arvioida vaikutukset kalojen vaellusreitteihin, veden laatuun, lisääntymisalueisiin ja kalojen elinkierron eri vaiheisiin.

Strategian mukaan lohi- ja taimenkantojen kalastuksen ohjaaminen toteutetaan kokonaisuutena ottaen huomioon sekä meri- että jokikalastus. Tornion kaupunki pitää tätä lähtökohtaa erittäin tärkeänä ja esittää sen vahvistamista.

Tornion kaupunki kannattaa strategian toimenpiteitä, joilla vahvistetaan lohen ja meritaimenen kalastuksen valvontaa, kehitetään saalisilmoitusjärjestelmiä sekä lisätään Suomen ja Ruotsin välistä valvontayhteistyötä. Luonnonvarakeskuksen tutkimus- ja seurantaresurssit tulee turvata pitkäjänteisesti. Strategian tavoite vaelluskalakantojen koon, tilan, saaliin ja geneettisen monimuotoisuuden seurannasta on Tornionjoen kannalta keskeinen.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Kujala Jukka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa yllä esitetyn lausunnon ehdotuksesta lohi- ja meritaimenstrategiaksi Itämeren alueelle vuosiksi 2026-2038.
Tarkastetaan pöytäkirja kokouksessa tämän asian osalta.

Päätös
